

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys 2027 ja taloussuunnitelma vuosille 2028–2030

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetuspalveluita sekä sivistyksen hallintoa. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa kirjasto- kansalaisopisto-, nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita sekä musiikkiopiston ostopalvelua.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti, tehokkaasti ja laadukkaasti turvallisissa toimintaympäristöissä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 1000 €	TP 2025	TA 2026	MTA 2026	Enn 2026	TA 2027 ltk	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Toimintatuotot	3 348	3 569	3 463	3 463	3 348	3 364	3 380	3 397
Myyntituotot	1 486	1 708	1 534	1 534	1 579	1 595	1 611	1 627
Maksutuotot	975	913	981	981	987	987	987	987
Tuet ja avustukset	825	877	877	877	710	710	710	710
Muut toimintatuotot	63	71	71	71	71	71	72	72
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-57 410	-60 873	-59 852	-59 973	-59 772	-59 851	-60 143	-60 690
Henkilöstökulut	-29 570	-31 610	-31 034	-31 363	-31 822	-31 770	-31 929	-32 269
Palvelujen ostot	-10 220	-11 248	-11 128	-10 945	-11 055	-11 186	-11 319	-11 454
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-960	-1 076	-978	-972	-1 071	-1 071	-1 071	-1 077
Avustukset	-2 252	-2 663	-2 453	-2 453	-2 287	-2 287	-2 287	-2 287
Muut toimintakulut	-14 408	-14 276	-14 259	-14 239	-13 537	-13 537	-13 537	-13 604
Toimintakate	-54 061	-57 304	-56 389	-56 510	-56 424	-56 487	-56 762	-57 294
Vuosikate	-54 061	-57 304	-56 389	-56 510	-56 424	-56 487	-56 762	-57 294
Poistot ja arvonalentumiset	-335	-97	-97	-97	-52	-35	-38	-41
Suunnitelman mukaiset poistot	-335	-97	-97	-97	-52	-35	-38	-41
Tilikauden tulos	-54 397	-57 401	-56 486	-56 607	-56 476	-56 522	-56 800	-57 334
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-54 397	-57 401	-56 486	-56 607	-56 476	-56 522	-56 800	-57 334
Toimintakulujen muutos %					0 %	0,1 %	0,5 %	0,9 %
Toimintakatteen muutos %					0 %	0 %	0 %	1 %

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tulosalueiden keskeiset tavoitteet ja toiminnan muutokset

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella korostuu hyvinvoinnin edistäminen ja laaja-alainen yhteistyö järjestöjen, hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin eteen tehtävää työtä vahvistetaan kehittämällä ja jatkamalla jo aloitettua ennalta ehkäisevän työn vahvistamista ja palveluiden sisäistä yhteistyötä kehittämällä. Tulosalueiden palvelujen toteuttamista ohjaavat lainsäädäntö, toiminnalle asetetut valtakunnalliset suunnitelmat ja kuntastrategian tavoitteet.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen tavoitteet ulottuvat koko valtuustokaudelle. Keskeinen suunnitelma, joka ohjaa tuloalueen toimintaa on hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma vuosille 2026-2030. Tulosalueen palvelut osallistuvat laajasti kaiken ikäisten kuntalaisten lukutaitotyön edistämiseen ja niihin liittyvät toimenpiteet tarkennetaan vuosittain hyvinvointilautakunnan asettamien tavoitteiden kautta. Vuonna 2027 nuorisopalveluihin vakinaistetaan yksi henkilötyövuosi. Vakinaistamisella edistetään määräaikaisten henkilöstön avulla

kehitetyn palvelumallin jatkuvuutta ja varmistetaan esimerkiksi harrastamisen Mäntsälän mallin vakiinnuttaminen ja perusnuorisotyön monimuotoistaminen. Kirjaston tarveselvityksen valmistuttua vuonna 2026, kirjaston hankesuunnittelutyön tueksi ryhdytään kartoittamaan tarveselvityksessä esitettyjä tilatarpeen ratkaisuvaihtoehtojen etsimistä, jotta hankesuunnitelmatyön käynnistyminen voidaan käynnistää suunnitellusti vuonna 2029. Hallintopalvelualueen kanssa selvitetään kunnan kulttuuripalvelujen kokonaisuuden ratkaisuvaihtoehtoja.

Sivistyslautakunnan keskeisimmät kuntastrategiaan liittyvät tavoitteet varhaiskasvatuksen ja opetuksen tulosalueilla ulottuvat koko valtuustokaudelle ja niihin liittyvät toimenpiteet tarkennetaan vuosittain sivistyslautakunnan asettamien tavoitteiden kautta.

Varhaiskasvatuksessa jatketaan lasten liikkumisen lisäämistä, panostetaan lasten osallisuuteen ja osallistutaan koko palvelualueen lukutaitohankeeseen kehittämällä lasten lukivalmiuksia. Tulosalueen laatutyö jatkuu. Varhaiskasvatuksessa jatketaan hyviä tuloksia tuonutta henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämiseen tähdännyttä toimintamallia. Varhaiskasvatuksen palveluverkon takastelu tuodaan osaksi koko sivistys- ja hyvinvointipalveluiden palveluverkkotarkastelua. Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen muutoksen eteenpäin vieminen tulee olemaan haaste, jotta vuoden 2030 tavoitteena oleva lainsäädäntövaatimus täytetään varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksissa.

Opetuksessa edistetään keskustan alueen kouluverkkoratkaisun toimenpiteitä päätetyn mukaisesti vuoden 2027 aikana. Palveluverkon tarkastelua kokonaisuutena jatketaan. Henkilöstösuunnittelua jatketaan aktiivisesti. Oppilasmäärän vähentymisen myötä henkilöstötarve on vähentynyt ja vähenee erityisesti tiettyjen ammattiryhmien osalta (luokanopettajat, aineenopettajat). Vuoden 2027 aikana tarkastalleen määräaikaisen henkilöstön tarvittavaa määrää ja tehdään toimenpiteitä tarkastelun pohjalta. Erityisopettajien kelpoisuusastetta pyritään nostamaan. Opetuspalveluissa jatketaan tekoälyn laajempaa käyttöönottoa oppimisen tukena. Koulupäivän liikunnallisuutta lisätään ja vahvaa panostusta lukutaitoon jatketaan.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen yhteisenä tavoitteena on kehittää palvelupolkuja kuntalaisten näkökulmasta tarkasteltuna. Kunnan lakisääteisten palvelujen kehittämistä tehdään tarkastelemalla lainsäädäntö, toiminta ja palvelujen ikänäkökulma sekä palvelutarve ja käytettävissä oleva resurssi. Tavoitteena on kuntastrategian konkretisoiminen entistä paremmin kuntalaisia palvelevaksi toiminnaksi sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella.

Palvelualueen toimintaan kohdistuvat riskit ja niiden hallinta

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän ennakoiminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike on pehmentänyt lapsimäärän vähenemistä. Väestökehitys haastaa myös koko kunnan palvelutarjonnan tarkasteluun ja tarvittavien palvelujen painopisteiden määrittelyyn. Valintojen tekeminen edellyttää kaikkien palvelujen tarkastelua ja

resurssien mukaista palvelujen priorisoinnin tekemistä. Riskinä on, jos tätä ei pystytä tekemään kunnan palveluiden kehittäminen pysähtyy ja päätöksenteon valintamahdollisuudet kaventuvat.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella toiminnan riskit tulevat valmisteltavista valtionosuusuudistuksista, jotka koskevat vapaansivistystyön ja taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksia. Ennakolta arvioidaan näiden rahoitusuudistusten vaikuttavan palvelujen rahoitus pohjaan heikentävästi. Riskejä hallitaan seuraamalla uudistuksia ja valmiudella reagoida tarvittaessa jo etukäteen rahoitusmuutoksiin. Vapaa-aikapalveluiden palveluverkon kehittämistä edistetään tekemällä rakennuttamispalveluiden kanssa. Kirjaston tarveselvitys vuonna 2026 antaa mahdollisuuden monitoimitalon peruskorjaukseen suunnitelmalliseen etenemiseen.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä hallitaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa ohjaamalla lastenhoitajia täydennyskoulutukseen ja tukemalla työn ohessa tapahtuvaa kouluttautumista. Varhaiskasvatuksessa riskinä on myös yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten heikkeneminen ja lasten siirtyminen yksityisestä varhaiskasvatuksesta kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Tätä riskiä voidaan hallita palvelusetelillä, josta on tehty useita selvityksiä vuosien 2024 ja 2025 talousarvioesityksissä. Palvelusetelin käyttöönottoa valmistellaan vuonna 2026 vuodelle 2027 ja sisältyy erillisenä esityksenä sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen vuoden 2027 talousarvioon. Varhaiskasvatustilojen väheneminen sisäilmahaasteiden takia ja samalla kasvaneen syntyvyyden takia tuo riskin tilojen riittävydestä varsinkin, jos positiivinen kehitys syntyvyudessa jatkuu. Tätä riskiä hallitaan varhaiskasvatuksen palveluverkon tarkastelun liittämisellä koko palvelualueen palveluverkkosuunnitteluun.

Opetuksen tulosalueella keskeisin haaste on laskeva oppilasmäärä, joka aiheuttaa väljyyttä kouluihin. Jos toiminnan nykyrakenne säilyy, lasten opetukseen menevä resurssi ja välillisiin kustannuksiin varattu resurssi muuttuu kestävämmällä tavalla niin, että pahimmassa tapauksessa välilliset menot kasvavat suuremmiksi kuin varsinaiseen toimintaan osoitetut menot. Tätä riskiä hallitaan sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen pitkäjänteisellä palveluverkon tarkastelulla ja siihen liittyvällä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkkoselvityksen toimenpiteiden edistämällä.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten tulosalueen keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena näiden työskentelyssä.

Yhteisten tulosalueen keskeinen tavoite vuoden on kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden edistäminen yhdessä sivistys- ja hyvinvointipalveluiden muiden tulosalueiden kanssa. Vuonna 2027 viedään eteenpäin palveluverkkotarkastelun valmistelua aluksi keskittyen erityisesti Mäntsälän keskustan alueen kouluverkkoselvityksen toimenpiteiden toteuttamiseen. Sivistyksen yhteiset tulosalue tukee sivistys- ja hyvinvointipalveluiden muita tulosalueita ja koko kunnan organisaatiota

toteuttamaan Lapsi ystävällinen kunta - toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttämisessä.

Vuodelle 2027 talousarvioesityksissä tarkennetaan kuntastrategian tavoitteita ja lähdetään toteuttamaan toimia kuntastrategian edistämiseksi. Kuntastrategian seurannan kautta palvelualueen lautakunnat, pystyvät antamaan tukea tulosalueiden tavoitteiden toteutumiselle ja varmistamaan, että palvelualueella toimitaan kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset 1000 €	TP 2025	TA 2026	MTA 2026	Enn 2026	TA 2027 ltk	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Toimintatuotot								
Toimintakulut	-518	-397	-397	-389	-358	-365	-371	-378
Toimintakate	-518	-397	-397	-389	-358	-365	-371	-378
Toimintakulujen muutos %					-10 %	2 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %					-10 %	2 %	2 %	2 %

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen palveluajatus ja tavoitteet

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja elinikäistä oppimista järjestämällä matalan kynnyksen kirjasto-, kansalaisopisto-, liikunta- ja nuorisopalveluita sekä seniorityötä. Vuonna 2027 kehittämistä ohjaavat kuntastrategian tavoitteet ja hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026–2030. Painopisteinä ovat asiakastiedon hyödyntäminen, lukutaitotyö, saavutettavat palvelut, palvelurakenteen kehittäminen, lasten ja nuorten osallisuuden kehittäminen, sujuvat palvelupolut sekä yhteistyö kunnan, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa.

Vapaa-aikapalveluiden toiminnan painopiste on kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen sekä asukkaiden liikkumisen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen.

Harrastamisen Mäntsälän mallia kehitetään lasten ja nuorten vakiintuneeksi matalan kynnyksen harrastustoiminnaksi. Vuonna 2027 vahvistetaan koordinoitua, yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä lasten ja nuorten mahdollisuuksia löytää mielekäs harrastus.

Nuorisotyössä vahvistetaan varhaista tukea, alueellista ja jalkautuvaa työtä, kouluyhteistyötä sekä nuorille suunnattuja tapahtumia. Lasten ja nuorten edustuksellisen osallisuuden kehittämisessä nuorisovaltuuston ja lapsiparlamentin yhteistyö koulujen ja oppilaitosten kanssa on tärkeää. Nuorisotyön kohderyhmät laajenevat, ja nykyinen kolmen henkilötyövuoden vakituinen resurssi ei riitä ylläpitämään monimuotoista toimintarakennetta. Talousarviossa 2027 esitetään neljättä nuoriso-ohjaajaa turvaamaan nykyiset palvelut ja mahdollistamaan toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen.

Nivelvaiheiden haasteisiin vastataan yhteistyössä toisen asteen koulutuksen, hyvinvointialueen ja työllisyyspalveluiden kanssa. Etsivä nuorisotyö ja starttivalmennus tukevat siirtymiä opinnoista työelämään.

Liikuntapalveluissa vahvistetaan arjen liikkumista, liikuntaneuvontaa ja elintapaohjausta yhteistyössä hyvinvointialueen, kunnan muiden palveluiden ja paikallisten kumppaneiden kanssa. Vuonna 2027 painotetaan perheliikuntaa sekä ikääntyneiden ja terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien työikäisten elintapaohjausta.

Kirjasto vahvistaa kaikenikäisten kuntalaisten lukutaitoa, lukuiltoa, digi- ja kansalaistaitoja sekä luotettavan tiedon saatavuutta. Vuonna 2027 kirjasto toteuttaa lukutaitotyötä osana kunnan lukutaito-ohjelmaa, ja turvaa saavutettavia kirjastopalveluja myös kirjastoauton avulla.

Kirjaston tarveselvityksen valmistuttua vuonna 2026, kirjaston hankesuunnittelutyön tueksi ryhdytään kartoittamaan tarveselvityksessä esitettyjä tilatarpeen ratkaisuvaihtoehtojen etsimistä, jotta hankesuunnitelmatyön käynnistyminen voidaan käynnistää suunnitellusti vuonna 2029.

Kansalaisopisto tarjoaa kuntalaisten tarpeisiin vastaavia kursseja lähi-, verkko- ja hybridiopetuksena. Vuonna 2027 kehittämisessä painotetaan opiskelijamäärien seuranta, digitaalisuuden hyödyntämistä, yhteistyötä kunnan muiden palveluiden kanssa sekä lukutaitotyön tukemista muun muassa maahanmuuttajajanaisten suomen kielen opetuksella. Kansalaisopiston yhteiskunnallista ja paikallista vaikuttavuutta pyritään vahvistamaan.

Mäntsälän kunnan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman 2026–2030 toteuttaminen on vuoden 2027 keskeinen painopiste. Toimet priorisoidaan palvelualueilla, ja etenemistä seurataan vuotuisessa hyvinvointiraportoinnissa, HYTE-kertoimen kehityksessä sekä sovittujen indikaattorien avulla.

Toimintaympäristön muutokset

Taiteen perusopetuksen lakiuudistus vaikuttaa kansalaisopiston kurssitarjontaan, rahoitusperusteisiin ja opetuksen järjestämisen mahdollisuuksiin. Mäntsälässä muutoksiin varaudutaan arvioimalla nykyistä järjestämistapaa, yhteistyörakenteita ja taloudellisia vaikutuksia.

Kulttuuripalveluiden kokonaisuutta tarkastellaan vuonna 2027 yli hallintorajojen. Tavoitteena on luoda Mäntsälän kulttuuripalveluille yhteinen tavoitetila ja profiili vuodelle 2028 sekä tukea mahdollisen hallinnollisen siirron valmistelua.

Jäähalliselvitys ja vesiliikuntakeskuksen ratkaisu vaikuttavat elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen tulevien vuosien toimintaan ja henkilöstösuunnitteluun. Ennen monitoimitalon peruskorjausta tulee tehdä toiminnallinen suunnitelma monitoimitalon palveluista tulevaisuudessa.

Syntyvyyden lasku, ikääntyminen, huoltosuhteen heikkeneminen, monikielistyminen ja digitalisaatio muuttavat palvelutarpeita. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palveluissa tämä korostaa saavutettavuutta, resurssien kestävästä kohdentamista, asiakastiedon hyödyntämistä ja henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Alueellisen ja seudullisen yhteistyön rakenteita on kehitettävä yhdessä hyvinvointialueen ja toisen asteen koulutustoimijoiden kanssa. Työnjaon ja vastuunjaon selkiyttäminen tukee kunnan ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Kunnan ja alueellisen hyvinvointisuunnitelmien välinen jatkumon eteen tehdään systemaattista, koordinoitua yhteistyötä.

Hankkeet

Opetushallituksen erityisavustuksella kansalaisopisto jatkaa maksutonta koko lukuvuoden kestävä suomen kielen opetusta maahanmuuttajajärjestöille.

Pysyvää, hankerahoitteista toimintaa ovat Starttivalmennus ja Etsivä nuorisotyö. Harrastamisen Mäntsälän mallia toteutetaan osana lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastustoimintaa.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Valtionosuuksien väheneminen uhkaa Mäntsälän kansalaisopiston kurssitarjontaa, opiskelijamääriä ja kurssimaksutuottoja. Tämä edellyttää uusien toimintatapojen ja yhteistyökumppaneiden etsimistä.

Kunnan rahoituksen ja investointien kohdentaminen pitkäjänteisesti elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palveluihin on kriittistä. Palvelurakenteen kehittäminen edellyttää ratkaisuja kirjaston tiloista, nuorisotyön tiloista, jäähallista, vesiliikuntakeskuksesta sekä monitoimitalon peruskorjauksesta. Tavoitteena on terveellinen, turvallinen, saavutettava ja taloudellisesti kestävä palveluverkko, joka vastaa muuttuvaan palvelukysyntään.

Valtakunnallisen kehittämisrahoituksen käytön mahdollisuuksiin vaikuttaa kehittämisrahoitukseen käytettävien omavastuuosuuksien leikkaaminen.

Osaavan henkilökunnan saatavuus edellyttää tiivistä yhteistyötä henkilöstöpalveluiden kanssa, tavoitteellista osaamisen kehittämistä ja johtamista. Resurssien lisäämisen ohella tarvitaan valmiutta vastata muutoksiin nykyisellä henkilöstöllä.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

1 000 €	TP 2025	TA 2026	MTA 2026	Enn 2026	TA 2027 ltk	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Toimintatuotot	580	652	591	591	448	449	450	451
Toimintakulut	-3 921	-4 283	-4 241	-4 255	-4 285	-4 347	-4 407	-4 470
Toimintakate	-3 341	-3 632	-3 650	-3 665	-3 837	-3 897	-3 957	-4 019
Toimintakulujen muutos %					1 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %					5 %	2 %	2 %	2 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja tavoitteet

Varhaiskasvatus ja esiopetus toteuttavat lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen yhdessä huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa. Varhaiskasvatuksen painopiste toimintakautena 2026–2027 ovat uuden strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti lasten osallisuus, liikkuminen,

Mäntsälän kunta, Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä | puh. (019) 264 5000 | palvelupiste@mantsala.fi | fax (019) 02060 42194

www.mantsala.fi

lukeminen ja lukivalmiudet sekä varhaiskasvatuksen laadun eteenpäin vieminen leikkiä kehittämällä. Henkilöstön sairaspöissaoloihin tullaan kiinnittämään erityistä huomiota vuonna 2026 työhyvinvoinnin, toiminnan laadun ja talouden tasapainottamisen edistämiseksi.

Tavoitteena on vastata lakimuutosten vaatimaan lapsen tukeen mahdollisella resurssien lisäämisellä ja varhaiserityiskasvatusta kehittämällä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa kehitetään ja vahvistetaan johtajuus järjestelyjä kirkastamalla varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää sekä apulaisjohtajien kouluttamisella.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2026 varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen toteutumiseen vaikuttavat monet vuoden 2022 ja 2025 lakimuutokset. Varhaiskasvatustalakiin tuli vuonna 2022 täsmennyksiä lapsen tukeen liittyen. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista sekä tuen päätöksen antamisesta. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki tulee vahvistua lapsen yksilöllisen tuen tarpeen mukaan. Tukea vahvistettiin kolmitasoisesti (yleinen – tehostettu - erityinen tuki). Tuki tulee toteuttaa inklusiivisesti, jolloin kasvaa paine lisätä henkilöstön määrää päiväkoteihin. Lakiuudistuksen vaikutukset ovat lisänneet tarvetta hallintoon, varhaiserityiskasvatuksen kehittämiseen sekä lisännyt avustajien tarvetta ryhmissä. Samaan aikaan hankerahoitus varhaiskasvatuksessa pieneni eli kunnan oma rahoitusosuus on kasvanut. Perusopetuslain muutokset vuonna 2025 oppimisen tukeen liittyen lisäsivät erityisopettajan antaman opetuksen tarvetta esiopetusryhmissä vuodesta 2026 lähtien. Lisäksi monimuotoisuus on lisääntynyt Mäntsälässä ja yhä useammalla lapsella on tarve suomen kielen opetukseen, tähän vastataan kieli- ja kulttuuriopettajan resurssilla varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Lapsimäärän vähentyminen on hetkesi pysähtynyt vuoden 2026 syntyvyyden kasvun myötä. Pilke Voltti päiväkodin suljettua toimintansa siirtyi kunnalliseen varhaiskasvatukseen noin 35 lasta lisää, joka lisäsi henkilöstötarvetta talousarvioennusteeseen 2026 nähden. Anttilan päiväkotien sisäilmahaasteet muokkaavat varhaiskasvatuksen palveluverkkoa ja vähentävät asiakaspaikkoja keskustan alueella huomattavasti. Vaarana ovat liian vähäiset asiakaspaikat keskustan alueella, varsinkin jos syntyvyys ja muuttoliike lisääntyvät. Hyökännummen lisääntyneet asiakkaat saadaan joustavasti mahtumaan päiväkotiin henkilöstöä lisäämällä. Henkilöstökulut varhaiskasvatuksessa nousevat lasten lisääntymisen myötä.

Kunta on päässyt UNICEFin lapsiystävälliseen kunta-malliin mukaan ja nykytilan arvioinnin avulla asetaan tavoitteita lasten osallisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa. Hanketyön kustannukset kohdentuvat varhaiskasvatuksen tulosalueen alle.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen 1.8.2026 muutoksien myötä useamman perheen kohdalla ero kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen kustannusten välillä kasvoi merkittävästi. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän nostopaineet eivät ole poistuneet, vaikka elokuussa 2025 nostettiin yksityisen hoidon tuen kuntalisää yksityisille toimijoille.

Henkilöstön koulutukset painottuvat vuonna 2027 Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen strategisten tavoitteiden mukaisesti lukemisen ja leikkitaitojen edistämiseen.

Hankintalain muutoksen 1.7.2026 myötä varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän toimittaja tulee kilpailuttaa pikaisesti. Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän kilpailutus on haastava kokonaisuus usean toiminnallisuuden ja rajapinnan vuoksi ja kilpailutukseen tulee palkata konsultti tekemään kilpailutuksen. Vuodelle 2027 asiakasjärjestelmän kilpailutuksesta aiheutuva kustannusarvio on 30 000€. Asiakasjärjestelmän hankintakulut ovat vuosille 2028 ja 2029 noin 45 000€. Järjestelmän kokonaiskulut neljälle vuodelle ovat arviolta noin 370 000€. Kustannukset on arvioitu edellisen asiakastietojärjestelmän hankinnan toteutuneiden kulujen pohjalta.

Hankkeet

Koulutuksellinen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen hanke jatkuu yhteisenä hankkeena perusopetuksen kanssa. Tavoitteena on tasa-arvoisuuteen, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Hankkeella edistetään oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävän varhaiseen tukeen.

Riskit tavoitteiden saavuttamiseksi

Tulosalueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Tulosalueen haasteena on erityisesti kelpoiston opettajien ja varhaiskasvatuksen sosionomien saatavuus. Tätä riskiä tulee hallita yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Tämä vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen. Kunta jatkaa lastenhoitajien täydennyskoulutuksen tukemista myöntämällä palkallista täydenneiskoulutusta varhaiskasvatuksen sosionomiksi ja opettajaksi opiskeleville työntekijöilleen. Palkallisia koulutuspäiviä myönnetään heille kymmenestä kahteenkymmeneen päivään ja palkallisia harjoittelupäiviä myönnetään 10 vuodessa.

Varhaiskasvatuspalvelut 1 000 €	TP 2025	TA 2026	MTA 2026	Enn 2026	TA 2027 ltk	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Toimintatuotot	756	692	760	760	772	773	773	774
Toimintakulut	-16 999	-18 245	-17 831	-17 905	-18 484	-18 769	-19 038	-19 306
Toimintakate	-16 243	-17 552	-17 072	-17 145	-17 712	-17 996	-18 265	-18 532
Toimintakulujen muutos %					4 %	2 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %					4 %	2 %	1 %	1 %

Opetuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Opetuspalvelut tarjoavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite. Toiminnan keskiössä on yhdessä tekemisen kulttuurin vahvistaminen.

Mäntsälän kunta, Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä | puh. (019) 264 5000 | palvelupiste@mantsala.fi | fax (019) 02060 42194

www.mantsala.fi

Vuoden 2027 toiminnan painopisteet

Syntyvyyden alenemisen vaikutukset näkyvät vuosikymmenen loppuun mennessä erityisesti perusopetuksen vuosiluokilla 1-6. Vuosiluokkien 7-9 vaikutukset ulottuvat tulevan vuosikymmenen alkuun. Lukiokoulutuksessa vaikutukset ovat näkyvissä 2030-luvun alussa. Oppilasmäärän vähenemisellä on valtionosuutta vähentävä vaikutus.

Opetuspalveluissa toteutetaan henkilöstösuunnittelua yhdessä koulujen rehtoreiden ja HR-palveluiden kanssa. Ennakointia on lisätty, jotta muutokset pystytään toteuttamaan hallitusti. Suurimmat henkilöstövaikutukset aiheutuvat oppilasmäärän vähenemisestä ja oppimisen tuen lakiuudistuksen henkilöstömitoitusluonteisesta ohjauksesta. Kartoitamme yksiköiden väliset siirtomahdollisuudet vakanssien siirtelyssä. Selvitämme lisäksi kunnan tukeman täydennyskoulutuksen mahdollisuuksia tukemaan henkilöstön sijoittumisessa toisiin tehtäviin kunnan sisällä. Erityisesti tarve on saada tädennyskoulutettua erityisluokanopettajia.

Valtuusto teki päätöksen keskustan alueen kouluverkkoratkaisusta joulukuussa 2025. Ratkaisun toimenpiteistä Ehnroosin laajennuksen tarveselvitys on päätöksentekovaiheessa syyskuussa 2026. Vuoden 2027 opetuspalvelut edistävät kouluverkkoratkaisun toimenpiteitä kuten Ehnroosin hankesuunnittelua (, jos tarveselvitys hyväksytään). Lisäksi Hepolan koulun oppilaiden ohjaaminen Riihenmäen kouluun aloitetaan. Kouluverkkosuunnittelun keskeisenä tavoitteena on taata taloudellisesti kestävä; terveelliset, turvalliset ja monipuolista oppimista tukevat tilat myös keskusta-alueella.

Opetuspalveluiden strategian mukaisen toiminnan toteuttamista tukee opetuksen johtoryhmä, jonka rehtorijäsenet johtavat tavoitteiden ympärille rakennettuja tiimejä: digitiimi, turvallisuustiimi, hyvinvointitiimi ja oppimisen ja kielellisen tuen tiimi.

Tekoälyn laajempi käyttöönotto on aloitettu vuoden 2026 aikana. Vuoden 2027 aikana koulutusta ja tukea tekoälyn käyttämiseen oppimisen tukena jatketaan. Tekoälyn käyttämisen yhtenä painopisteenä on sen vastuullinen käyttö.

Vuoden 2026 aikana on toteutettu liikunnallisen elämän tavan edistämiseen, S2-opetukseen ja valmistavaan opetukseen liittyviä opetussuunnitelmamuutoksia. Näiden muutosten toimeenpano jatkuu vuoden 2027 aikana. Toimeenpanon tueksi opetuspalvelut on saanut hankerahoitusta molempiin muutoksiin. Hankerahoituksella palkataan hankekoordinaattorit tukemaan toimeenpanotyötä ja toimintatapojen juurruttamista. Vuoden 2027 aikana toteutuu mahdollisesti osaamistakuu, jonka mukanaan tuomat muutokset on vietävä arjen toimintaan.

Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn työtä jatketaan aktiivisesti. Tukena toimii kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyn ja siihen puuttumisen toimenpideohjelma. Työtä tehdään yhdessä Nuorisotyön kanssa. KiVa-koulu, Verso, Someturva ja K0- toimivat menetelminä koulujen arjessa.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Oppilasmäärän väheneminen tuo mukanaan voimakasta sopeuttamisen tarvetta. Tämä on huomioitava sekä opetustoiminnan toteuttamisessa että palveluverkon ratkaisuihin. Oppimisen tuen lakiuudistus vaikuttaa toiminnan rakenteisiin ja toimintakulttuuriin. Tekoälyn vaikutukset oppimiseen, oppimisen ja työntekemisen tukeen on huomioitava arjen toiminnassa. Mäntsälän on edelleen vahvistettava kuvaansa hyvänä työn tekemisen paikkana. Tällä on suora vaikutus henkilöstön sitoutumiseen Mäntsälänä työnantajana. Tietyissä ammattiryhmissä henkilöstön saatavuus on haasteena ja tähän tulee aktiivisesti pohtia toimenpiteitä.

Opetuspalveluiden toimintaa kehittäviä hankkeita

Keskeisiä valtionavustuksella kehitettäviä kohteita ovat koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen, kerhotoiminta, liikunnallisen elämäntavan edistäminen ja S2- sekä valmistava opetus.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Suurimmat riskit opetuspalveluiden liittyvät kouluverkkoselvityksen päätöksen teon etenemiseen. Keskusta-alueella tilat ovat riittämättömät ja käytössä on paljon huonokuntoisia väistötiloja, vaikkakin yhdestä väistötilasta on voitu luopua vuoden 2026. Palveluverkon rakenne ei ole taloudellisesti kestävä. Jos päätöksenteko ei etene kouluverkkoselvitysratkaisun toimenpiteiden osalta, opetuspalvelut kohtaa lyhyelle aikavälillä toiminnallisia ja taloudellisia haasteita.

Oppilasmäärän väheneminen vaikuttaa suoraan henkilöstötarpeeseen. Henkilöstön määrää on tasapainotettava suhteessa oppilaiden määrään. Yksiköiden määrä vaikuttaa myös henkilöstön määrään ja palveluverkon ratkaisuihin on heijastevaikutuksia henkilöstön määrään. Riskinä on se, että jos kouluverkkoselvityksen toimenpiteet eivät etene, henkilöstösuunnittelua ei pysty toteuttamaan optimaalisesti ajatellen tulevaisuuden tarpeita.

Opetuspalvelut 1 000 €	TP 2025	TA 2026	MTA 2026	Enn 2026	TA 2027 ltk	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Toimintatuotot	2 012	2 225	2 112	2 112	2 127	2 142	2 157	2 172
Toimintakulut	-35 971	-37 948	-37 382	-37 424	-36 644	-36 370	-36 326	-36 536
Toimintakate	-33 959	-35 723	-35 270	-35 311	-34 517	-34 228	-34 169	-34 364
Toimintakulujen muutos %					-2 %	-1 %	0 %	1 %
Toimintakatteen muutos %					-2 %	-1 %	0 %	1 %

Talousarvioesitys 2026 ja taloussuunnitelma 2027–2029
Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

Investoinnit

Investoinnit	Kustannus- arvio	TA 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Hyvinvointilautakunta ja sivistyslautakunta					
Irtain omaisuus					
Tilojen kalustaminen					
Opetussuunnitelman mukainen kalustaminen			-30 000	-30 000	-30 000
Uuden Anttilan päiväkodin kalustus		-30 000			
Monitoimitalon kuntosali, kuntosalilaitteiden jatkohakinnat		-40 000			
Irtain omaisuus yhteensä		-70 000	-30 000	-30 000	-30 000
Aineeton käyttöomaisuus					
Kirjastoaineiston tunnistejärjestelmän päivitys		-15 000			
Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmä		-30 000		-45 000	
Aineeton käyttöomaisuus yhteensä		-45 000		-45 000	
Hyvinvointilautakunta ja sivistyslautakunta yhteensä		-115 000	-30 000	-75 000	-30 000
N		-115 000	-30 000	-75 000	-30 000

Opetuspalveluiden tulosalueelle investointeihin ei ole varattu rahaa vuodelle 2027.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen investointiesitys vuodelle 2027 on Uuden Anttilan päiväkodin kalustus (30 000 €) sekä asiakastietojärjestelmän kilpailutus (30 000 €).

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen investointiesitykset ovat monitoimitalon kuntosalilaitteiden uusimisen jatkaminen (40 000 €) ja kirjastoaineiston tunnistejärjestelmän päivitys (15 000 €).